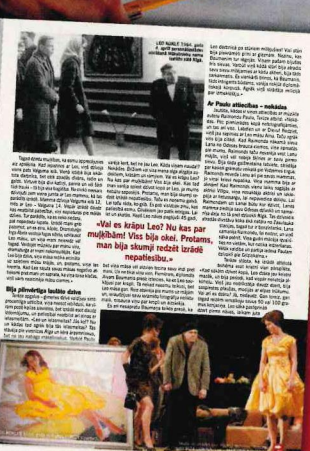

Jauna patiesība par

FOTO NORA KALNIŅA (1964), NO IZDEVNIECĪBAS ŽURNĀLS SANTA UN PRIVĀTĀ ARHĪVĀ

SORENTA rāda, cik tālu augumā mazajam Leo Koklem bija jāizliecas pa savas istabas logu, lai aizsniegtu virvī nolaisto groziņu.

Pēc mūzikla *Leo. Pēdējā bohēma*, kas stāsta par mākslinieka Leo Kokles dzīvi, sabiedrības uzmanības centrā nonāca viņa sieva Terēze. Drīz pēc tam intervijā PDz viņa sacīja – daudz kas no parādītā esot meli, viņa esot nepatiesi apvainota... Cits viedoklis ir **Leo Kokles ilggadējai kaimiņienei SORENTAI MIEŽITEI**, kura šo ģimeni pazinusi ļoti labi un, izlasot Terēzes stāstu, PDz vēlējās atklāt daudz skarbāku patiesību.

Pozējusi jau bērnībā

Sorenta visu mūžu dzīvojusi Valguma ielas namā – kaimiņos izcilajam gleznotājam, mazam kuprītim ar lielu talantu. Viņa gleznotāju mīļi sauca par Leviņu, bet viņš Sorentu – par Sūri. Vēlāk kundze kļuva par mājas pārvaldnieci un turpināja dzīvot vienā jumtā arī ar Terēzi un viņas otro vīru.

«Visi mājas iedzīvotāji bija ļoti draudzīgi – kā viena liela ģimene. Bija pēckara laiks, un, ja nebija nekā cita, cepām pankūkas, gājām

ciemos un vienmēr kopā svinējām svētkus. Arī Leviņš visur bija klāt,» atceras viņa. Ikreiz, kad meitenei aizmirsusies mājās atslēga, bet durvis, pārnākot mājās, bija ciet, viņa kāpa uz trešo stāvu pie Leo. «Mums, bērniem, viņš deva ūdenskrāsas, un mēs zīmējām apsveikumus savām mammām. Kad apsveikumi bija gatavi, Leviņš nosmērēja mums degunus ar krāsu un teica – lai mammaš zina, ka esam pamatīgi strādājuši,» smeļ Sorenta.

Leo Koklem ļoti patīcis fotografēt, tāpēc

Sorentai ir daudz viņa taisītu bilžu. «Bieži viņš lika mums pozēt, lai iegūtu vajadzīgās kustības, ko pēc tam izmantoja gleznās. Kad tapa lielformāta glezna *Līgo*, mums ar draudzeni Anitu vajadzēja pozēt un izlikties, it kā mēs turētu kokli. Pēc tam biju dusmīga, ka tā meitene gleznā vairāk līdzīga Anitai. Prasīju Levim, kāpēc viņš mani nav uzgleznojis, un viņš atbildēja, ka man deguns esot pārāk klasisks. Anitai bija uzrauts. Tad nu es dikti pārdzīvoju un pa kluso centos to degunu uzstutēt uz augšu,» smeļ Sorenta. «Arī vēlāk, kad jau biju studente, Levis mani

Leo Kokles laulību

sauca pozēt. Bet man tolaik bija visādas darīšanas, domāju, ka vēl jau pagūšu. Tagad nožēloju, ka šo iespēju neizmanīju. Nevarēju iedomāties, ka Leviņš tik ātri aizies. Divi akti gan tapa.»

Dārga piemiņa no izcilā gleznotāja Sorentai ir dāvana 21 gada jubilejā. «Ar draugiem svinējām pie manis istabā. Bija silta maija diena, logs vaļā. Pēkšņi kaut kas nograbēja un stūmās iekšā pa logu. Levis kopā ar draugu Voldemāru Zembergu iestūma gleznu *Peonijas*. Tas bija ārkārtīgi skaists pārsteigums,» stāsta Sorenta. Glezna vēl aizvien ir goda vietā, un aizmugurē ir Kokles paraksts ar vēlējumu – *Mazajam Sūrim pilngadībā*.

smaidīgs, sapucējies jaunā kažociņā,» atceras Sorenta. «Terēze mūsu mājās uzradās gluži kā no nekuriens. Viņa bija meitene no Latgales. Sievas runāja, ka viņa uz Rīgu atbraukusi plika kā baznīcas žurka,» saka kaimiņiene.

Kad Terēze ievākusies Valguma ielas namā, Sorenta bijusi pusaudze. «Pie manas mammas bieži nāca draudzenes un lūdza, lai viņām izliek kārtis. Mamma šo lietu labi prata. Arī Terēze bija pasākusi nākt. Visas sievietes bija atklātas, runīgas,

miņiene ir sašutusi arī par Terēzes sacīto, ka Leo māsai Aina skaudusi brāļa ģimenes laime, jo viņai ģimenes dzīve nebija izdevusies. «Ainai bija brīnišķīga ģimenes dzīve. Tas, ka vīrs aiziet pa kreisi, notiek bieži. Taču Aina ir laimīga, jo viņai ir divi bērni. Viņa jau ir sagaidījusi mazmazbērnus. Visu mūžu Aina bijusi brīnišķīgā vidē – mācījusi bērniem dejot. Savukārt Terēze ir viena. Kam tad viņa atstās visus savus īpašumus?»

Terēze intervijā stāstīja, ka Leo sācis dzert, jo viņu satriekusi drauga Roma Bēma kritika presē par Leo personālizstādi. Sorenta domā, ka daudz vairāk viņu satriekušas Terēzes izdarības. «Mūsu mājas vīrieši teica, ka Terēzes dēļ viņam ļoti sāpējusi sirds. Es nekad nebiju redzējusi Leo stipri dzeram.

Viņš bija gan manās, gan mammas jubilejās, bet daudz nekad nedzēra.»

Leo bez ēdiena

«Bija 1964. gads, un mēs akadēmijā gatavojāmies Oktobra svētku ballei, kas notika novembrī. Vajadzēja plakātus, un, protams, es tos pieteicos sagādāt, jo zināju, ka Leviņš man noteikti izpalīdzēs,» atceras Sorenta. Atbraukusi mājās, uzreiz devusies pie Leo Kokles, bet gleznotājs durvis neatvēra. «Leviņš pateica, ka nevarot mani ielaist, jo viņam esot augsta temperatūra un Terēze viņu esot ieslēgusi. Lai es nākot vakarā, kad Terēze pārnāks. Kad grasījies iet prom, Leviņš vēl apvaicājās, vai man neatradīšoties mājās kas ēdams. Teicu, ka mamma cep pankūkas ar gaļu. Tad nu Leviņš piekodināja, lai apcepot labi kraukšķīgas un paņemot vakarā līdzī,» stāsta Sorenta. Tas kaimiņieni neesot pārsteidzis, jo Terēze vīru neesot barojusi. Ēdienu Leo uz mājām nesusi viņa mamma.

Terēze atļāvusies sānsolus

Nesenajā intervijā PDz Terēze apgalvoja – izradē esot samelots, ka Terēze krāpusi vīru. Taču Kokles kaimiņiene gan atceras ko citu. «Patiesība bija ļoti

rūgta. Terēze krāpa Leo ar viņa svaini. Intervijā Terēze stāsta, ka Leo neesot aicinājis māsu ciemos, jo viņa taisot klačas. Taču patiesībā viņš nesauca Ainu tāpēc, ka Terēze viņas vīram kārās kaklā. Leo to ļoti pārdzīvoja. Reiz viņš kaimiņam lūdza, lai šis ar mašīnu palīdzot sievu izsekot, jo Terēze ar kādu slepus tiekās. Tas nāca gaismā, jo vīri kopā mēdza iedzert un kaimiņš izplāpājās.» Leo kai-

Sorenta niknojas par Terēzes teikto presē – neesot tiesa, ka pirms viņas Leviņam bijuši tikai nenožīmīgi darbiņi. «Liela daļa tapa viņas laikā, taču arī pirms tam viņš gleznoja nozīmīgas lielformāta gleznas. Milzīga glezna bija *Līgo*, arī *Jahtu regate* – Levis pat kāpa uz soliņa, lai varētu aizsniegt gleznas augšu.»

Noslēpumainā izredzētā

Kad gleznotāja dzīvē ienākusi Terēze, Leo Kokle pārvērties – to redzējuši visi. Mājiņieki nopriecājušies, jo trešā stāva bohēma bija pierimusi. «Viņš burtiski uzplauka. Leviņš bija lepns un laimīgs, ka arī viņam tagad ir sieva. Staigāja

Pa šo logu SORENTA māksliniekam grozā sūtīja ēdienu

Te dzīvoja Leo Kokle

Leo Kokle labprāt iemūžināja Valguma ielas nama dāmas sauļošanās pagalmā. Pirmā no labās – Terēze.

TERĒZE un LEO jaunībā.

Vakarā Leo notiesājis pankūkas un uzzīmējis plakātus, taču izskatījies slims un noguris. Nākamajā dienā pie Sorentas durvīm klauvējusi Leo mamma un lūgusi, vai neesot kādas atslēgas, ar kurām dabūt vaļā durvis. «Leviņa mamma bija atnesusi dēlam ēdienu, taču Terēze atkal bija viņu ieslēgusi. Viņš bija slims un izsalcis. Atslēgas neatradām, bet aizgājām pie ceturta stāva kaimiņienes Emīlijas, iesējām auklā groziņu ar ēdienu un laidām lejā Leviņam. Taču viņš bija ļoti maziņš un nevarēja aizsniegt groziņu pāri platajai palodzei. Ieteicām paņemt krāsns kruķi un ar to groziņu ieķeksēt iekšā.» Sorenta atsauc atmiņā senos notikumus. «Tagad es domāju – tas, ka Terēze Leviņu bija ieslēgusi, nebija netišām. Un ir briesmīgi domāt par to, ka šim mazajam, slimajam cilvēkam novembra salā no plaši atvērta loga vajadzēja pārliekties gandrīz 70 centimetrus, lai tiktu pie ēdiena,» saka viņa.

Drīz pēc šā notikuma Sorenta Jelgavā saņēma ziņu no mājām – Leviņš ir miris. «Bērēs bija ļoti daudz cilvēku. Todien daudzi teica – mēs visi kopā mazo Rūķi nenosargājām. Togad Kokle bija stipri pārpūlējis – atceros, kā viņš diennaktīm gatavojās izstādei. Pats taisīja rāmišus, līmēja. Ar ziepūdeņi samērcētu lupatiņu noslaucīja gleznas, un tās atmirdzēja košās krāsās,» stāsta Sorenta.

Terēze bijusi veikla biznesmene

«Iepazīstot Terēzi, sapratu, ka daudzas īpašības viņai bija izteiktas vispārākajā pakāpē – emociju un godaprāta trūkums, pārliecība, ka visu var nopirkt par naudu un palikt nesodīta. Terēze būtu pelnījusi prēmiju par savu apņēmību, alkatību, nekaunību un izdomu, jo viņa spēja izgudrot dažādus veidus, kā tīt ap pirkstu līdzcīvēkus,» uzskata Sorenta. Reiz aizbraucām pie manas tantes, kura tobrīd bija mājās viena. Dzerot tēju, Terēze teica tantei: «Jums jau grūti iet, pensija maza. Jūs varētu man kaut ko pārdot.» Biju apmulsusi, bet tante nesa, ko varēja – viņas brālim dāvāto sudraba etviņu

ar monogrammu, marmora tintnīcu ar kristāla trauciņiem un sudraba vāciņiem, Kuzņecova līmonādes traukus, izšūtus galdautus. Par katru mantu Terēze samaksāja ne vairāk kā trīs rubļus. Vēlāk veikalā ieraudzīju, ka tāda etviņa vien maksāja 400 rubļu. Kad braucām mājās, viss

mašīnas aizmugurējais sēdekļis bija nokrauts ar mantām,» tagad ar rūgtumu atceras Sorenta. «Terēze mācēja aptīt ap pirkstu vecus cilvēkus. Pēcāk, man nezinot, viņa viena bija vēlreiz devusies ar mašīnu pie manas tantes. Cienājusi ar vīnu un kūkām, vizinājusi tanti pie radiem un paziņām. Vecie laudis, vīnu iedzēruši, taisīja vaļā skapjus un lādes un par kapeikām atdeva antikvāras lietas. Pēc tam Terēze stāstīja, ka tās esot viņas ģimenes relikvijas. Arī vēlākajos gados viņa lūdza mani paglabāt dārgas rotas – Kleopatras cienīgu zelta kaklarotu, rokassprādzes, kulonu ar briljantu, cara laika zelta monētas. Ģimenes draugs, pieredzējis juvelieris, kam tās parādīju, sakāra galvu un jautāja – kuras kapenes Ēģiptē aplaupītas? Reiz, kad Terēze bija iedzērusi, es jautāju, kāpēc viņa Leviņu toreiz apprecēja. Viņa atbildēja, ka bijuši tikai divi varianti – vai nu Leo, vai 101. kilometrs, kur tolaik izsūtīja cilvēkus bez noteiktas dzīvesvietas un tos, kas nodarbojas ar negodīgām lietām.»

Sanaidojusies ar kaimiņiem

Pagājis kāds laiks pēc Leo nāves, un Terēze sāka dzīvot kopā ar Leopoldu Mazuru. Sorentas ģimenei izveidojās draudzīgas attiecības arī ar Terēzes jauno dzīvesbiedru. «Viņa žurnālam stāsta, ka Leopolds esot sagriezis asti gredzenā un aizgājis pie citas, kamēr viņa bijusi Austrālijā. Taču Terēze pati pēc 23 gadiem ilgas kopdzīves bija izlikusi Leopoldu no mājām, jo viņai tolaik bija uzradies kāds cits. Pa to laiku arī Leopolds iepazinās ar rakstnieka meitu un drīz vien apprecējās. Esmu ļoti priecīga par viņu, atceros viņu kā sirdscīvēku –

vienmēr bija gatavs izpalīdzēt,» saka Sorenta.

Pēc Leopolda aiziešanas pie citas drīz vien beidzās arī Terēzes un Sorentas labās attiecības. Par pēdējo pilienu kļuvis kāds stikla konfekšu trauciņš, ko pirms daudziem gadiem Terēze no Sorentas tantes bija nopirkusi par rubli. «Ar šo trauciņu man saistījās īpašas atmiņas. Lūdzu Terēzei, lai man šo trauciņu pārdod. Teicu, ka viņai tas neko nenozīmē, bet man tā ir ģimenes relikvija. Viņa atbildēja, ka par ģimenes dārgumiem vajadzēja rūpēties agrāk. Biju satriekta,» ar rūgtumu atceras Sorenta.

Ar gadiem savu šerpo raksturu Terēze nav zaudējusi. Nākamais konflikts kaimiņiem izvērtās pirms pāris gadiem īres noteikumu dēļ. Terēze istabu dzīvoklī bija izīrējusi kādai studentei, bet Sorenta aizrādīja, ka saimnieka namā pelnīt nedrīkst. «Terēze mani pagrūda ar plecu. Sadusmojos un teicu, ka neesmu jau mazais Leviņš, kuru viņa aiz matiem vazāja pa dzīvokli. Tas Terēzi sanikvoja, viņa sakāra mani aiz matiem un trieca galvu pret celi. Kaimiņš, kurš strādājis milicijā, teica – tādā veidā kaujoties ielasmeitas,» stāsta Sorenta un piebilst, ka pirms diviem gadiem Terēze no Valguma ielas dzīvokļa izvācās, to atstājot briesmīgā stāvoklī – bez krāniem, ar norautiem vadiem un milzīgu īres parādu.

Šogad Sorenta apmeklējusi Leo Kokles darbu izstādi un drīz noskatīsies tik daudz ap-runāto mūziklu par slaveno kaimiņu. «Tā ir skaistākā dāvana, ko Pauls viņam pa-

sniedza. Man tas noteikti jāredz. Tagad presē Terēzi taisa par princesi, kaut gan mēs, mājiņieki, redzējām pavisam citu Terēzi. Pro-tams, Leviņš viņu ļoti mīlēja, taču Terēze bija viņa s p o ž u m s un posts,» saka Sorenta. «Leviņš p i e d e v a viņai visu. Viņš bija ļoti leprns un nekad mūžā nevarēja atzīties, ka viņam ir slikti. Taču es domāju, ka patiesībai reiz bija jānāk gaismā. Es nevarēju klusēt, jo šo stāsta pusi zina daudzi, kas Leo un Terēzi pazina, taču baidās to atzīt skaļi.»

TERĒZE KOKLE šoruden.